

Motion till riksdagen 2010/11:A5

av Josefin Brink m.fl. (V)
med anledning av prop. 2010/11:42

Borttagande av kravet på samtycke för behandling av vissa personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen avslår de föreslagna ändringarna i 9 § lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Motivering

I och med informationsteknikens utveckling lagras numera en stor mängd uppgifter om enskilda personer i olika databaser. Det är därför viktigt att personuppgifter skyddas från behandling som innebär ett obefogat intrång i den personliga integriteten. Från den 1 januari 2011 kommer det i 2 kap. 6 § regeringsformen (RF) att finnas en ny bestämmelse om att var och en gentemot det allmänna är skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten som sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Skyddet kan inskränkas i lag under förutsättning att det sker för att tillgodose ett ändamål som är godtagbart i ett demokratiskt samhälle. En begränsning får dock aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den.

Enligt Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna har var och en rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. Offentlig myndighet får bara inskränka denna rättighet med stöd av lag och bara om det är nödvändigt i ett demokratiskt samhälle med hänsyn till statens säkerhet, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välbefinnande eller förebyggande av oordning och brott eller till skydd för hälsa eller moral

Fel! Okänt namn på

eller till skydd för andra personers fri- och rättigheter. Rätten till respekt för privatlivet preciseras i EU:s stadga om grundläggande rättigheter där det anges att var och en har rätt till skydd för de personuppgifter som rör honom eller henne.

I och med personuppgiftslagen (1998:204) genomfördes Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter i Sverige. Huvudregeln i personuppgiftslagen är att det är förbjudet att behandla känsliga personuppgifter. Uppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening samt uppgifter som rör hälsa eller sexualliv betraktas som känsliga uppgifter. Personuppgiftslagen är generell, men avvikelser kan meddelas i annan lag eller förordning. Sådana avvikelser meddelas bl.a. i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

I dag får, enligt 9 § lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, inga andra känsliga personuppgifter än sådana som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas. Dessa känsliga personuppgifter och ömtåliga personuppgifter om sociala förhållanden samt omdömen, slutsatser eller andra värderande upplysningar om en enskild får bara behandlas i en databas om de har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det och den enskilde skriftligen har samtyckt till detta. Den enskilde har rätt att när som helst återkalla sitt samtycke.

När den nuvarande lagen ersatte lagen (1994:459) om arbetsförmedlingsregister behölls, med hänsyn till de integritetskänsliga uppgifter som arbetsmarknadsmyndigheterna behandlar, kravet på skriftligt samtycke. Det fanns förslag om att ändra från skriftligt till uttryckligt samtycke, men för att undvika tveksamheter behölls skriftlighetskravet. Arbetsförmedlingen har, genom bl.a. de nya sjukförsäkringsreglerna och etableringsreformen, fått ett större ansvar att hantera uppgifter om grupper av människor där många står långt från arbetsmarknaden, t.ex. långtidssjuka och nyanlända flyktingar och personer som har varit föremål för åtgärder inom kriminalvården. Regeringen vill nu i samband med detta gå längre och helt ta bort kravet på samtycke och motiverar det med att Arbetsförmedlingens vidgade ansvar medför större behov av att kunna behandla känsliga och ömtåliga personuppgifter.

Skyddet för den personliga integriteten försämras avsevärt om kravet på samtycke tas bort. Lämpligheten i detta kan ifrågasättas, särskilt med tanke på att Arbetsförmedlingen anförtros fler känsliga och ömtåliga personuppgifter än vad som tidigare varit fallet. Vi i Vänsterpartiet värnar den personliga integriteten och ser kravet på samtycke som en viktig grund för denna. Om integritetsskyddet luckras upp riskerar tilliten till Arbetsförmedlingen att minska. Arbetsförmedlingen bör, inte minst för att nå en hög grad av legitimitet, behandla känsliga och ömtåliga personuppgifter utifrån högt ställda krav på personlig integritet och rättssäkerhet. Därvid ställs särskilt höga krav på teknisk och organisatorisk säkerhet.

Syftet med de särskilda registerförfattningarna är att anpassa reglerna till respektive myndighets verksamhet och behov samt att göra intresseavvägningar mellan behovet av effektivitet och behovet av skydd för den personliga integriteten.

Inom Arbetsförmedlingen, liksom andra myndigheter, pågår ett arbete med införande av e-förvaltning, övergång till digitala ärendehanteringssystem och ett utökat utbyte av information mellan myndigheter genom elektronisk överföring. I propositionen anges att kravet på skriftligt samtycke utgör ett hinder i detta arbete. Det finns ingen anledning att betvivla, men eftersom dessa system också innebär ökad risk för spridning av integritetskränkande personuppgifter är det viktigt att göra en noggrann intresseavvägning. Regeringen anser att borttagandet av kravet på samtycke kan motiveras utifrån viktiga allmänna intressen. Vi delar Datainspektionens tvivel om att övriga bestämmelser i registerförfattningen är tillräckliga för att upprätthålla ett godtagbart skydd för den personliga integriteten. Vi saknar också en ordentlig konsekvensanalys.

Riksförbundet för Social och Mental Hälsa anser att samtyckeskravet bör behållas och tar i sitt remissyttrande upp att effektivitetsfördelarna måste vägas mot de nackdelar det innebär för den enskilde att följas av informationsfiler med sjukdomshistoria, funktionsnedsättningar och tidigare tillkortakommanden när han eller hon försöker återhämta sig till ett självständigt liv ute i samhället. Omgivningens fördomar, rädslor och negativa attityder utgör ett stort hinder vid arbetssökande. Erfarenheterna av att känsliga uppgifter sprids mellan olika myndigheter och vårdgivare, i medierna och till allmänheten är ytterligare ett argument för att slå vakt om kravet på samtycke.

Fullgod datasäkerhet och fullgoda rutiner för behörighetstilldelning i systemen är mycket viktigt när känsliga personuppgifter behandlas. Det är ytterst tveksamt om tillräckliga skyddsåtgärder har vidtagits för att garantera ett fullgott skydd för den personliga integriteten om samtyckeskravet tas bort.

Regeringen har valt att under en kort tid, i olika omgångar, föreslå förändringar när det gäller hur personuppgifter ska få behandlas inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Det hade varit att föredra om regeringen i stället hade lagt fram ett genomarbetat helhetsförslag, vid ett och samma tillfälle, tillsammans med en konsekvensanalys av de sammantagna förändringarna i integritetsskyddet. Det hade då varit betydligt enklare både för remissinstanser och för riksdagen att överblicka följderna av de föreslagna förändringarna.

Mot bakgrund av vad som anförts föreslår vi att riksdagen avslår förslaget om borttagande av kravet på samtycke i 9 § lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 16 december 2010

Josefin Brink (V)

Ulla Andersson (V)

Christina Höj Larsen (V)

Jacob Johnson (V)

Rossana Dinamarca (V)

Wiwi-Anne Johansson (V)